

Malplassert liberalisme om portforbud

[A agendamagasinet.no/debatt/malplassert-liberalisme-om-portforbud/](https://agendamagasinet.no/debatt/malplassert-liberalisme-om-portforbud/)

Med de rette demokratiske sikringsmekanismene og tilstrekkelige frihetslommer, er et portforbud bedre enn det mulige alternativet.

Ni professorer har nylig ytret seg i samlet flokk mot regjeringens lovforslag om portforbud.

Fremskrittspartiet har også karakterisert forslaget som et «alvorlig angrep på våre grunnleggende friheter i fredstid». Men det er en malplassert liberalisme å avvise portforbud på prinsipiell basis. I møte med et virus som kan ramme svært hardt – både unge og eldre, risikogrupper så vel som helt friske – og har tatt livet av 10 000 mennesker bare i nabolandet vårt Sverige, er det ikke irrasjonelt å ønske seg den teoretiske muligheten til å stenge ned samfunnet ytterligere for å hindre videre smittespredning.

Disse ni professorene påberoper seg et stort ansvar, for hvis vi havner en situasjon med stor spredning av britiske, sørafrikanske og eventuelle andre virusmutasjoner det neste året, og regjeringen ikke har muligheten til å fryse all ikke-vesentlig samfunnsaktivitet, vil det i ytterste fall kunne medføre stort tap av liv.

Merk at disse gode liberaldemokrater selv ønsker seg en situasjon der Kongen skal kunne overkjøre regjeringens påbud med utgangspunkt i et mindretall bestående av en tredjedel på Stortinget. Mekanismen er hentet fra forrige koronalov, men viser at liberalismen ofte gladelig benytter seg av et mindretallsstyres vetorett. I sitt høringsnotat viser regjeringen seg å være mer demokratisk anlagte: «Stortinget bør ved flertallsvedtak kunne oppheve forskriftene om portforbud.»

Nesten alle innvendingene forfatterne reiser, kan tas høyde for ved utformingen av en egnet portforbudslov, som varierende handlingsrom til døgnets ulike tider, med muligheter for å spasere, handle og trene. Selv i en ekstrem situasjon, betyr ikke portforbud at mennesker må være innelåst i hjemmene sine døgnet rundt.

Som Regjeringen selv påpeker i sitt høringsnotat, har mange land i Europa operert med unntakskategorier knyttet til «personlige eller velferdsmessige grunner», som trening, rekreasjon og innkjøp av mat og medisiner. Dagens situasjon er dermed nærmere et portforbud enn forfatterne synes å tro, og fremtidens situasjon vil ikke nødvendigvis være så radikalt ulik vårt nåværende nedfrosne samfunnsliv.

Unntaket er forfatterens innvending om den klassesdelte effekten av portforbudet. All nedstenging vil ramme folk med stor bolig og hage i svakere grad enn dem som lever trangbodd. Men denne grunnleggende klasseurettferdigheten gjør seg allerede gjeldende. Klassesamfunnets forfordeling av plass er en av de basale måtene koronaepidemien treffer ulike samfunnsklasser ulikt. Samtidig vet vi at viruset rammer sosioøkonomisk svakerestilte hardere. Nettoeffekten av et portforbud i en reelt katastrofal smittesituasjon, kan altså være positiv.

Det er på grensen til injurierende å insinuere at Merkels relativt vellykkede innsats mot viruset har noe som helst til felles med arven etter nazismen, slik forfatterne gjør når de skriver at «bruken av portforbud sammenfaller med de landene i Europa som har hatt erfaring med diktatur og autoritære regimer de siste 100 år.» Nazismens kamp var for å ta liv. Merkels koronapolitikk er ment å bevare liv.

Forfatternes påståtte kobling mellom portforbud og en autoritær fortid er i det hele tatt problematisk. Storbritannia har på mange måter innført en form for portforbud. Etter nyttår lever rundt 8 av 10 engelskmenn under såkalte «tier 4»-regler, med såpass inngripende begrensninger at de på mange måter kan karakteriseres som de facto portforbud: Husholdninger får i hovedsak ikke lov til å omgås andre, utenlandsreiser og overnattingsbesøk er utelukkede og alle ikke-essensielle butikker holder stengt. I Nord-Irland har man også stengt for ferdsel nattetid etter kl. 20. Vi bør takke det britiske folket for at de holder ut med slike begrensninger, fordi deres oppofrelser er med på å holde den nye virusmutasjonen borte fra Norge.

Høringsnotatet fra den norske regjeringen inkluderer ikke Storbritannia på listen over land med portforbud, fordi den norske ambassaden i London ikke ønsker å karakterisere landets inngripende lockdownordning på denne måten. Men vi behøver ikke gi disse diplomatene definisjonsmakten.

Fungerer portforbud? Hva sier vitenskapen? Alle som har publisert fagfelleverderte artikler, vet hvor lang tid det kan ta. Vi er nå midt i en omskiftelig situasjon. Verden endrer seg raskere enn vitenskapens langdryge tempo. Samtidig bør ikke den politiske viljen uten videre underkastes noe enkelt forskerfunn. Som oftest er ikke de politiske implikasjonene av ett enkelt studium så tydelige at det bør stenge av et politisk handlingsrom.

I motsetning til studien forfatterne siterer, hevder Degoulet og medforfattere, for eksempel, at det franske portforbudet førte nettopp til redusert akselerasjon av smittespredning, og det i større grad for mer risikoutsatte innbyggere over 60 år. Funnene er i en artikkel som enda ikke er blitt fagfellevurdert, som jo nettopp illustrerer hvor irrasjonelt det er å skulle «vente på vitenskapen» midt i en krise. Krisens karakter som en unik begivenhet betyr at den politiske vilje ofte må styre uten å kunne lene seg på sikker vitenskap som navigatør.

Så kan man være enig med dem som har påpekt det absurde i å skulle innføre portforbud samtidig som landets grenser forblir høyst porøse. Portforbud bør komme etter en skjerpning av innreisemuligheter, ikke før. Det er mye som tyder på at den største trusselen mot folkehelsen på mellomlang sikt er importsmitten, med rapporter om stadig nye virusmutasjoner i Storbritannia, Sør-Afrika, Brasil, Columbus, Ohio i USA, med flere.

Noen av disse variantene smitter lettere mellom mennesker. Det hjelper lite med en total nedstenging om man samtidig importerer 3.000 NATO-soldater fra noen av de hardest rammede landene i verden, som USA, Nederland og Storbritannia. For venstresiden er utfordringen å vise hvordan stengte grenser kan være et progressivt tiltak i en kort

periode, ment å berge liv, der tiltaket tidligere har vært et redskap til bruk av svært høyreorienterte bevegelser, fra Trump til Farage. Kanskje er det slik at for at vi igjen skal kunne bli kosmopolitter, må vi i en kort tid belage oss på å trekke oss inn i oss selv.

Vi bør åpenbart ikke støtte et hvilket som helst portforbud-lovforslag. Detaljene er avgjørende. Men de ni professorenes prinsipielle avvisning fremstår som uklok, gitt en uoversiktlig fremtidig smittesituasjon. Med de rette demokratiske sikringsmekanismene og tilstrekkelige frihetslommer, er et portforbud bedre enn det mulige alternativet – en potensielt uhildet spredning av aggressive virusmutasjoner.

Vi må bli vant til å ta høyde for det radikalt uforutsigbare. Sentrumsliberalismen er som så ofte før, uegnet til å tenke krisen.